

25.87x37.18	31	12	עמוד	כלכלי	30/10/2012	34250135-3
הקריה האקדמית אונו - 22640						

”תרומת החרדים לכלכלה - גדולה”

החורדי, וכי תרומתו הכלכלית לחברה גדולה מאד. **מבט מורחב, עמ' 12**

מבט כלכלי

ישעיה הורוויץ

נגד דעות קדומות

ניגוד לדעה הקדומה, ולזו שמופיעה בטורי הדעות של כלכלנים מוטים, של פוליטיקאים מסיתים ושל עמך שאינו מבדיל בין מס ישיר לבין מס עקיף - מתברר כי תרומת החברה החרדית לכלכלה גדולה ממה שחשבתם • פרופ' ירון זליכה, לשעבר החשב הכללי של מדינת ישראל, אומר: "תרומת החרדים לכלכלה - גדולה" • זליכה טוען כי קשרי הון-שלטון וגעים בכלכלה הישראלית יותר מכל דבר אחר וכי הבעיה המרכזית שהביאה לרמה אבסורדית של היעדר שוויון בחלוקת ההכנסות ובתחולת העוני היא שממשלות ישראל מדברות גבוהה גבוהה על הצורך ליצור מקומות עבודה, אבל בפועל מעודדות את ההון על חשבון העבודה • נגד הזרם

המנוע השווייני ביותר. יש לנו בארץ את הרכיביות ואת רמת ההון-שלטון הגבוהות במערב. הדברים הללו קשורים בשורש בלתי אמצעי למדיניות הכלכלית שהונהגה פה. לא רק שגרמנו לרכיביות והון שלטון, אלא שגם יש פערים גדולים. הפערים קשורים בין היתר בכך שאנחנו דיכאנו את הצריכה הפרטית ובאמצעות כך דיכאנו את המסחר והשירותים, שמה שמאפיין את מקומות העבודה בהם הוא שבאופן יחסי השכר בהם יותר גבוה, והם יותר שווינויים במובן הגיאוגרפי – פרושים לאורכה ולרוחבה של הארץ – בהשוואה לתעשייה. המספר המקביל במערב הוא 65-60%, מכיוון שרמת ההכנסה לנפש היא הנמוכה במערב: 28 אלף דולר, אל מול 40 אלף דולר לנפש, כמעט כל הפער מוסבר במספר הזה, בפער בין 56%-1-65%."

**ממשק סוציאליסטי
לקפיטליסטי**

זליכה אומר כי משהו השתבש בדרך שבה עברה ישראל ממשק סוציאליסטי לקפיטליסטי. לא רק שההכנסה הממוצעת בישראל היא מהנמוכות במערב, אלא שההכנסה הלאומית נחלקת באופן הלא-שוויוני ביותר, כאשר ההוצאה של משקי הבית היא היקרה ביותר ונעשית רובה ככולה במשק הכי לא-תחרותי במערב. בעצם, אפילו לא בעולם המערבי, אנחנו מקום 81 בעולם, בתחרותיות. אין פלא אפוא, אומר זליכה, כי כמעט רבע מהאוכלוסייה, ובכלל זה 36% מילדי ישראל ולמעלה מ-20% מהקשישים במדינה, חיים מתחת לקו העוני - השיעור הגבוה במערב. וזה הדבר המרכזי שפגע ויפגע בעתיד בכלכלה הישראלית.

זליכה מסביר כי בניגוד לדעה הקדומה, המנוע המרכזי והחזק ביותר לכלכלה, לכל כלכלה, היא הצריכה הפרטית. כל משפחה ומשפחה שצורכת מזון, מוצרי יסוד, ריהוט, דיור – הכסף שלה הוא שמניע את הכלכלה. מי שמשתייך לעשיריון העליון, הוא מסביר, לא אוכל פעמיים - הוא קונה שקית חלב אחת, לחם אחד וכו'. מצד שני, משפחות מהעשירונים הנמוכים, ברוכות לידים (כמו החרדים לדוגמה), רוכשות כמחשית חלב, כמה לחמים. הצריכה הפרטית היא זו שמניעה את הכלכלה, שכן אותן משפחות בעשירון העליון, לא מוציאות את הכסף על הצריכה בארץ

מנוע מרכזי וחזק ביותר לכלכלה. שכונה חרדית בירושלים

לשלוטן מאוד גדולה. 6. רמת הריכוזיות
מאוד גדולה ורמת התחרותיות מאוד
נמוכה. כל הדברים הללו קשורים זה
לזה הודות למדיניות כלכלית שהונהגה
במשך שנים".

אז כל הטענות על העובדה שהכלכלה
הישראלית סובלת מהחרדים בגלל שהם
לא משתתפים כביכול בשוק העבודה -
שגויות?

“צריך להבין, הכלי המרכזי לעידוד צמיחה כלכלית הוא הגדלת שיעור הצריכה הפרטית. ישראל שיעור הצריכה הפרטית עומד על בערך 56% מהמומחה, ההשקעה הפרטית היא בערך 18-19%, עודף במאזן התשלומים 4-3.3% מתגלים, מאד, מעניין הדברים כמה דברים מאד חריגים ביחס לעולם המערבי. הדבר החריג הראשון הוא הצריכה הפרטית. היא מאד מאד ממומשת. הממשלה אשמה בכך כי היא, מעשייה וההון על חשבון הצריכה, מעשייה ומעודדת את הייצוא, המממנת את העבודה. ממנו ייצור מקומות העבודה הגדול ביותר הוא הצריכה הפרטית, לא יצוא ותעשייה. לא רכב, לא ייצור מקומות העבודה הגדול והחזק, הוא גם

המנימום להלכה בישראל הוא באמצע של העולם המערבי, שכן המנימום דה פקטו הוא הגרוע בעולם המערבי. אז מה אתה רוצה, שאדם יפסיק לקבל תמיכות וקצבאות ויילך לעבוד בשכר נמוך, לא חוקי לעיתים, בלא דין או דיו?"

זליכה ממשיך: "ממשלת ישראל
עודדה במשך שנים את היצוא, התעשייה
וההון. אלו תחומים שקשורים אחד
לשני והם מסייעים רק לשכבה הגבוהה
של בעלי ההון. הממשלה עודדה אותם
על חשבון פיתוח הצריכה הפרטית,
המסחר, השירותים והעבודה. זו הסיבה
המרכזית לכך שבמדינת ישראל שיעור
ההשתתפות הממוצע בעבודה לאורך
השנים ביחס להיקף האוכלוסייה הוא
הנמוך בעולם המערבי. ולא רק במגזר
החרדי, אלא גם במגזר החילוני ובמגזר
הערבי. צריך להבין", אומר זליכה,
"בישראל יש כמה נתונים מאוד חריגים
שקשורים אחד לשני, ואלו הם הכשלים
המרכזיים שמונעים צמיחה. 1. הצריכה
הפרטית בישראל מאוד נמוכה. 2. מספר
המקומות העבודה ביחס לדרושי העבודה
הפוטנציאליים נמוך מאוד. 3. המסחר
והשירותים נמוכים ביחס למדינה
מפותחת. 4. קיימים פערם מאוד גבוהים
באוכלוסייה. 5. רמת הקשר בין ההון

אחד המזומנים להפנות את הדוברים אל אחד הגדולים לכלכלה הישראלית. אחד הטיעונים הבולטים של "שוטרי טובת" החרדים בכנסת, בתקשורת ובאקדמיה היה הסיסמה שעכשיו נמצאת בראש "שילוב החרדים בכלכלה". אלו מאשימים את החרדים כי הכלכלה

הישראלית נפגעת משיעור ההעסקה הנמוך שלהם במשק. הטענה הזו "הממשלה באמצעות זליכה, את המורגזיה את זליכה, הממשלה באמצעות הכלכלית גם מפלה לרעה את האזרחים", אומר זליכה, "גם לא מאפשרת ליצור מקומות עבודה עבורם וגם לא מאשימה אותם. זה ממש מרתיע אותי. ייצרו תנאים מתאימים נראה גם החרדים משתלבים בשוק העבודה. ההגורם היחיד שאני מוכן להצביע עליו כבאשם בתחלואי הכלכלה הישראלית הוא המדיניות הכלכלית חברתית של ישראל היוצרת העדפה ל-19 הממשלות של בעלי ההון ששולטות על המשפחות והאוליגופולים של המשק הישראלי. המדינה מעניקה קצבאות ותמיכה, ולא מייצרת מקומות עבודה. החוק של חוקי העבודה בכלל שבר המינום בישראל הוא הגבוה בעולם המערבי. בעוד ששכר

בשנים האחרונות, אנו שומעים ושוב ושוב כלכלנים וכותבי טורים ששטוענים כי הציבור החרדי הוא האסון ששל הכלכלה הישראלית (כי אנחנו לא שלנו בתעסוקה נמוך מדי, כי המדינה חוזרת לחרדים קצבאות וכו'). הקוראים אינם זקוקים לרוב דברים על מנת להסכים כי הסטריאוטיפ המצוי בקרב מחלוקת מהחילוניים על החרדים נובע כולו מבורות וחוסר היכרות עם הציבור החרדי. המרתק הוא, שהתפיסות השגויות לגבי הכלכלה והחרדים שאותן ממתחזקים ומתחזקים בעוז כלכלנים, שגויות וכותבי טורים, שגויות מסובלות מכשלים לוגיים קשים מן ההיבט הכלכלי.

השימוש בסוגית הכסף מוכר לנו היטב מדברי הימים של האנטישמיות הממודרנית, להבדיל אלף אלפי הבדלות. האשימו אותנו בעושר רב (על חשבון העמלים) ומן הצד השני בעוני רב (על חשבון העשירים), האשימו אותנו כאשר נבדלנו (אתם מדינה בתוך ממדינה) וכאשר היו שהתערו (אתם ממשלתלים). וכאשר רצו להכות את היהודים, ניסו להכות אותם בכיס. לא בבטוח כי הדברים האמורים להלן יתקנו את השורה שהתקלקלה מהשנאה, ולא בבטוח שהעובדות ישנו את התיאוריה, אך כי לא כולם הולכים כעדר בנתיב ההסיסמאות הסלול, וכי קיימים כלכלנים שעדיין משתמשים באונה הימנית שבקודקודם.

"הממשלה מפלה את החרדים"

אתם מוזמנים לקרוא את דבריו של פרופ' ירון זליכה, אחד היחידים (או אולי הכלכלן היחיד) שתמיד הלך עם האמת שלו, גם בעת כהונתו בתפקיד הכלכלי ב"ממש" 1 בישראל, החשב הכללי. על רקע האמירות האנטי חרדיות, דבריו של זליכה מפתיעים וסותרים את האג'נדה בכפוף לטווח לכלכלה בישראל. הם גם סותרים אחת לאחת את דברי ההסתה ההמשמיים השכם והערב. זליכה חושף כי ההכשל הכלכלי בישראל מצוי במסדרונות השלטון ובקשר של השלטון אצל בעלי ההון. וההפך, החרדים תורמים לכלכלה יותר ממה שסיפרו לכם עד היום. באשר ידברו איתכם, אפוא, בעתיד על חרדים ופריזטים, חרדים ותעסוקה, חרדים ומובטלים וחילונים-חרדים, אתם

34250144-3	30/10/2012	המבשר - כלכלי	עמוד 12	32	25.74x31.4
הקריה האקדמית אונ - 22640					

החרדים והכלכלה - נתונים (לגזור ולשמור)

1. יש בישראל למעלה מ-225,000 דורשי עבודה, לא חרדים. אין עבודה.
2. שוק העבודה מוצף בלמעלה מ-300,000 עובדים זרים שעובדים במשרות המיועדות לישראלים.
3. מהמעסיקים מעדיפים שלא להעסיק חרדים, ו-86% מהם לא יקדמו אותם בעבודה.
4. כאשר עלתה הצעה לקיים אפליה מתקנת לחרדים בשירות הציבורי (המעסיק הגדול ביותר במשק עם למעלה מ-700,000 עובדים) כפי שעושים זאת לצ'רקסים, דרוזים, חד הוריות, ערבים, בדואים, אתיופים, רוסים וכו' - סירבו אותם מטיפים בשער לעשות זאת.
5. הקהילה החרדית הקימה מערך של תמיכה הדדית, של גמ"חים וקרנות צדקה המסייעים לאלו הזקוקים לכך (יתומים, אלמנות, עניים ונזקקים) שאינם נופלים על קופת המדינה.
6. המגזר השלישי החרדי מגלגל היקף של למעלה מ-3 מיליארד ש"ח - המביא למדינת ישראל מיליארדים רבים של תורמים בעלי צדקה המבקשים לתרום ללימוד התורה, קיום המצוות ועשיית החסד בישראל.
7. כאשר קוצצו הקצבאות בחצי (מ-8.3 מיליארד שקל בשנת 2001 ל-3.7 מיליארד שקל ב-2008) הפגיעה הקשה ביותר היתה במשפחות חרדיות (וערביות) שלהן שלושה ילדים או יותר ועתה נמצאות מתחת לקו העוני.
8. למעלה מ-420 אלף משפחות בישראל חיות מתחת לקו העוני, 76.3 אחוז מהעניים הם אנשים עובדים!!! 70 אחוז מהמועסקים במשק מקבלים פחות מהשכר הממוצע - רמת השכר לשכבות הנמוכות המקבלות שכר מינימום של 3,800 ₪. חוץ מהמגזר הציבורי דליל, במדינת ישראל קיימים בקושי ארגוני עובדים.
9. המדינה לקחה את קצבאות הילדים (מומחים קובעים כי רק קצבאות יקטינו את העוני של הילדים!) והקטינה בתמורה את המיסים לעשירים, כדי שיספקו תעסוקה לעניים. בסופו של דבר, העוני של הילדים החרף, וכשיש צמיחה, מי שלקח את הצמיחה לכיס שלו אלו העשירים.
10. חברה שיש בה עוני מצמיחה פשיעה (חוץ מהחברה החרדית). תקציב השב"ס עומד על 2 מיליארד ₪ בשנה. הפשיעה בישראל גורמת למדינה נזק של 13.7 מיליארד ₪ בשנה. פי 60 מתקציב משרד הדתות.
11. מדינת ישראל מספסרת בקרקעות. במקום זאת, שהמדינה תוציא קרקעות לבניה עצמית, כך אפשר להעלות את רמת החיים של האוכלוסיות החלשות באופן מיידי (חישוב שנעשה מגלה כי למעלה מ-50% מעלות דירה בארץ הינה מיסוי ישיר ועקיף. חישוב נוסף מגלה שיש לעבוד למעלה מ-13 שנה כדי להחזיר משכנתא לדירה ממוצעת בישראל).
12. החינוך החרדי מהווה כיום 20% מכלל מערכת החינוך בישראל, אך בתקציב מקבל החינוך החרדי 4-3 אחוז מעוגת התקציב. מתוך 30 מיליארד ₪ מקבל החינוך החרדי מעט יותר ממיליארד ₪ בלבד.
13. תקציב המדינה ל-2012 הוא 365 מיליארד שקל, מתוכם 250 מיליארד הכנסות ממיסים. יותר ממחצית מהכנסות המדינה הן ממע"מ, הנופל על כתפי כל האוכלוסייה ואינו רלבנטי לתעסוקה או תשלום מיסים.

האוצר נותן עדיפויות לקבוצות אחרות. משרד האוצר

עבודה. בעסקים קטנים, במחיר כזה ניתן ליצור פי 50 מקומות עבודה. בעוד כמה שנים, הנהלת אינטל תאיים שתפטר עובדים ותבקש שוב מאות מיליונים". לדבריו של זליכה, אחת הרעות החלות של הכלכלה הישראלית היא התחרותיות המוגבלת. אם יש ענפים שהתחרות בהם מוגבלת - המחירים בהם יהיו יותר גבוהים. זהו מכשיר האפליה הגדול ביותר. מי משלם את המחיר? כל אזרח ואזרח בישראל, חוץ, כמובן, ממי שהוא מכנה ה"נוחי דנקרים". זליכה: "הבעיה שאותן 19 משפחות נהנות מכשלי שוק באופן שפוגע בכס. וזה התפקיד של הממשלה, להסיר כשלים ולעזור לציבור. רוב ממשלות ישראל מעכבות רפורמות. לדוגמה, רפורמה בשוק כרטיסי האשראי שווה לציבור מיליארד שקל בשנה, כל שנה. היא תקועה. גם בחלק גדול מהדברים שבהם הממשלה בעצמה מספקת חלק מהשירותים קיים קרטל, מה שגורם ליוקר מחיה: נמלים, קרקעות, חשמל, מים, תחבורה, ארנונה. המחירים של המוצרים והשירותים שבאחריות הממשלה הם הגורמים ביותר. כל קבוצת כוח השתלטה על מוצר שאתם צורכים. קבוצות שלמות יוצאות נשכרות ורוב האוכלוסייה מפסידה". זליכה מצביע על סקטור נוסף, משמעותי מאוד, שהופך את תקציב המדינה ל"כלי לא יעיל", והוא "החברות הממשלתיות". הסקטור הזה כולל צבא, אדיר של אלפי עובדים, שחיים על קופת המדינה במשכורות שערורייתיות, פנסיות מנופחות ועבודה מסורבלת ולא יעילה. "הסקטור הזה, שעולה למדינה מיליארדי שקלים כל שנה", אומר זליכה, "נגוע בבעיות מינהל לא תקין, חוסר יעילות וכשלי ניהול ההופכים את המשאב האדיר של המדינה לכלי לא אפקטיבי". בעיה גדולה נוספת היא ביחידות הרגולציה הממשלתיות, כשדבריו של זליכה, חלק מהפקידים הללו הולכים לעבוד אצל המפוקחים שלהם: "יש לנו כאן בעיה גדולה מאוד של הון שלטון וכתוצאה מכך הרגולציה לא מספיק אפקטיבית. הרגולציה חלשה. רגולטורים חלשים מאוד, נרפים, לא מאוד אמיצים, ולוקים חלקם בתרבות ארגונים של ללכת לעבוד אצל המפוקחים, שזה דבר איום ונורא". לדבריו של זליכה הממשלה הנוכחית כשלה כמעט בכל היבט. "הממשלה לא ביצעה די רפורמות, העלתה את נטל המס בצורה לא נכונה וגם הקצתה משאבים בצורה מוטעית".

שהאצבע על ההדק של קובעי המדיניות מאוד קלה. לפעמים העלו במהלך אותה שנה את אותו המס. המיסים על העבודה היו בזמן המיתון בשיאם, המיסים על ההון היו הכי נמוכים. הטעות היא שלא היו מיסים על ההון, להיפך, לא רק שלא לקחו, נתנו. חוק עידוד השקעות הון".

בעיה גדולה מאוד של הון שלטון

זליכה מביא כדוגמה את "חוק עידוד השקעות הון" לחשיבה המעוותת של הממשלה. במקום לעודד מקומות עבודה, הממשלה נותנת מתנות ודווקא לאלו שיש להם. "תחת חוק עידוד השקעות הון, נתנה הממשלה לפני כמה שנים ושוב לפני כ-3 שנים כ-2.5 מיליארד שקל לאינטל. זה יצר 700 מקומות עבודה. כלומר כ-4 מיליון שקל עבור מקום

(הם קונים שעונים בחו"ל, נופשים בחו"ל וגם משקיעים את כספם בחו"ל). יתירה מזו, ברגע שיש אוכלוסייה צעירה מאוד במדינה, בזכות מגוון הצריכה הזה, גם אנשים שכבר יצאו לפנסיה יכולים להמשיך ליהנות מהצמיחה הכלכלית, זאת בניגוד למתרחש בכמה ממדינות אירופה, שם יש ילודה נמוכה והזדקנות האוכלוסייה, דבר שמשפיע לרעה על הכלכלה המקומית.

וכאן חוזר זליכה להסביר את היתרון הגדול של הצריכה הפרטית: "כאשר אני מוסיף שקל לעשירונים הנמוכים, אני סוחר אותו במספר מקומות. אותו אחד הולך עם השקל למכולת, צורך אותו, המכולת מעבירה את זה לספר, הסופר לרואה חשבון וכן הלאה והשקל הזה מתגלגל. השקל מתגלגל והפעולה הנוספת היא תוצר. שקל אחד יכול לייצר חמישה שקלים לתוצר. תוספת של 14 אחוזים תתגלגל בסופו של דבר לחמישים אחוזים לתוצר. הפער בינינו לבין המערב נסמך בדיוק על זה. כל דבר בכלכלה מניע כוחות סותרים, אם תתעלם מכוחות סותרים סופך שתצניח את המשק. הממשלה, במקום לחזק את המשק היא מחלישה אותו. כל מה שמשפיע על הצריכה הפרטית משפיע על ההשקעה הפרטית, וזה פוגע לא רק בצמיחה בהווה אלא גם בצמיחה בעתיד. מה משפיע על הצריכה הפרטית? כל מה שהאזרחים צורכים, מזמינים סחורות ושירותים וכתוצאה מכך מניעים את גלגלי המשק. מה שמשפיע על הצריכה הפרטית זה לא רק הצריכה הפרטית היום ברגע נתון, אלא לאורך זמן. נטל המס על מעמד הביניים ועל העסקים הקטנים בתוצר הוא בין הגבוהים בעולם המערבי. לא רק שנטל המס הוא גבוה אלא

שורה של תפקידים ציבוריים // פחפיל

פרופ' ירון זליכה, כלכלן ורואה חשבון, היה החשב הכללי של מדינת ישראל למעלה מחמש שנים, ניהל את התחום הכלכלי במשרד ראש הממשלה, היה ראש האגף לתכנון עסקי ואסטרטגיה בחברת 'פרטנר', סמנכ"ל כספים ופיתוח עסקי בחברת 'דרך ארץ' - מפעילת כביש 6 וכיהן כיו"ר של מספר חברות עסקיות. כיום הוא מכהן כדיוקן הפקולטה למנהל עסקים של **הקריה האקדמית אונ** וראש החוג לחשבונאות שלה ובה בעת מנהל את חברת הייעוץ וההשקעות הפרטית שייסד. פרופ' זליכה מילא שורה של תפקידים ציבוריים, בהם חבר בדירקטוריונים של 'בתי הזיקוק לנפט' ו'קצא"א', חבר בוועדה

המייצעת לפיקוח על הבנקים ויושב ראש הוועדות להגברת התחרותיות הבנקאית במגזר הקמעונאי ולהסרת כשלי השוק בענף כרטיסי האשראי. ב'2011 מונה לעמוד בראש הוועדה הציבורית להגברת התחרותיות בשוק הרכב. על תפקידיו השונים, ובייחוד על תפקידו כחשב הכללי, זכה ירון זליכה במגוון רחב של אותות הוקרה והצטיינות ובכלל זה, בין השאר, אות מנהל הכספים המצטיין של ישראל, אות הנפקת השנה בעולם, אות הוקרה מיוחד של לשכת רואי החשבון, אות המופת של תנועת אומ"ץ למנהל תקין ואות אביר איכות השלטון בישראל.

מרתית אותי. פרופ' ירון זליכה

34250418-7	30/10/2012	המבשר - כלכלי	עמוד 23	53	19.05x7.74
הקריה האקדמית אונ - 22640					

פרסום, שיווק, תקשורת ויח"צ / חיים קליגר

רזולוציה גבוהה

על קצה המקלדת

בוגרי 'קרית אונו' בוחרים את המיטב

כנס בוגרי הקמפוס החרדי של המכללה האקדמית קרית אונו

שהתקיים בשבוע שעבר, אירח את מאות בוגרי הקמפוס. התעניינות רבה נרשמה בדוכן בית ההשקעות 'מיטב', שהציע לבאים את שירותיו הנרחבים והמקצועיים, הייעודיים למגזר החרדי והדתי. בראש רשימת הלהיטים של מיטב: חסכון פנסיוני הכולל את קרן הפנסיה המקיפה הכשרה בפיקוח הרב אריה דביר, ניהול תיקי השקעות, קרנות שוהם הכשרות, שירות ליווי, ייעוץ והכוונה ללוקחי משכנתאות, מידע בתחום המרות מט"ח ועוד.